

ВАСИЛЬ ЛЯСКОРОНСЬКИЙ ТА ЄГОР РЕДІН: епізод зі взаємовідносин у контексті XII Археологічного з'їзду

Постать В. Ляскоронського на сьогодні вже знайшла своє відображення в науці¹. Однак, попри певний інтерес в історіографії до постаті вченого, ціла низка питань, пов'язаних з його життям і діяльністю, залишається недослідженими або ж малодослідженими. До останніх тем належить участь В. Ляскоронського в XII Археологічному з'їзді в Харкові та до зовсім не висвітлених – його знайомство і контакти з харківським мистецтвознавцем Є. Редіним².

Так, К. Мельник згадувала, що її з В. Ляскоронським поєднувала і спільна праця з підготовки Археологічних з'їздів³, ймовірно, мається на увазі і Харківський, в якому вони обоє брали участь. Слідом за К. Мельник-Антонович згадує про участь В. Ляскоронського в XII Археологічному з'їзді О. Завальна⁴. Дослідниця також вказує на цілу низку публікацій вченого у “Трудах” XII Археологічного з'їзду⁵, однак перегляд 3-х томів “Трудов XII Археологического съезда” цю тезу не підтверджує. Про участь

---

¹ Мельник-Антонович К. Василь Григорович Ляскоронський // Записки історично-філологічного відділу ВУАН. – Кн. XXIV: Праці історичної секції / За ред. акад. М. Грушевського та проф. О. Грушевського. К., 1929, с. 367–387; Дубровський В. Проф. В.Г. Ляскоронський // Український історик, 1965, рік II, № 3–4 (7–8), с. 48–52; Ситник О.М. Василь Григорович Ляскоронський // УГЖ, 1990, № 2, с. 88–99; Остряно А.М. Василь Ляскоронський і Ніжинська вища школа // Література та культура Полісся. Вип. 30: Культура Полісся та України в історичному, філологічно-мистецькому контексті / Відп. ред. і упоряд. Г.В. Самойленко. Ніжин, 2005, с. 105–111; Довженко Р.В. Фонд В.Г. Ляскоронського в архіві Державного історичного музею Укр. РСР // Архіви УРСР, 1990, № 4, с. 45–48; Завальна О. Наукова спадщина видатного українського історика Василя Григоровича Ляскоронського (1859–1928 рр.) у збірці Наукового архіву Національного музею історії України // Пам'ять століть, 2007, № 1, с. 145–152; Мищук Г. Рукописні документи історика та археолога В.Г. Ляскоронського (1859–1928) з фондів Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського як джерело з історії нумізматики // Бібліотечний вісник, 2004, № 2, с. 27–31.

² На сьогодні не вдалось виявити жодної публікації, де згадувалося би про знайомство двох вчених. Див., наприклад, Побожій С. Історик мистецтва Єгор Редін // ПУ, 2003, № 3, с. 70–77; Іюдо О.В. Е.К. Редін: жизнь и деятельность (по материалам петербургских архивов) // Мир русской византистики / Под ред. член.-корр. РАН И.П. Медведева. СПб., 2004, с. 311–345; Філіппенко Р.І., Куделко С.М. Е.К. Редін – професор Харківського університету: Монографія. Х., 2008, 228 с. та ін.

³ Мельник-Антонович К. Вказ. праця, с. 367.

⁴ Завальна О. Вказ. праця, с. 148.

⁵ Там само, с. 148.

В. Ляскоронського на Харківському з'їзді згадує С. Юренко⁶, і загально про участь у з'їздах – О. Каковкіна⁷, так само загально згадує А. Острянюк⁸. Більш правильно О. Ситник називає лише XI та XIII–XV Археологічні з'їзди, в яких учений безпосередньо брав участь⁹.

Сам В. Ляскоронський в автобіографії також досить лаконічно висловився про участь у XII Археологічному з'їзді: “Під час Археологічних з'їздів, що проходили в Києві і Харкові, В.Г. Ляскоронський був секретарем останніх, і під його редакцією вийшло дві книги “Известий” означених з'їздів, де коротко викладені як виголошені на з'їздах реферати, так і вся наукова діяльність з'їздів”¹⁰.

В. Ляскоронський був делегований на з'їзд Історичним товариством Нестора Літописця¹¹. До того ж, 3 травня 1900 р. на засіданні підготовчого комітету XII Археологічного з'їзду при Історичному товаристві Нестора Літописця В. Ляскоронському було доручено зібрати до з'їзду інформацію про археологічні пам'ятки Полтавщини, для чого він мав обстежити такі повіті: Прилуцький, Лохвицький, Пирятинський, Роменський, Лубенський, Миргородський та Хорольський¹².

Про редагування “Известий” з'їзду також згадує К. Мельник, зазначаючи, що на XII Археологічному з'їзді В. Ляскоронського було обрано секретарем та редактором бюлетенів¹³. Проте перегляд самих “Известий” не дає можливості підтвердити, як, проте, і спростувати цю інформацію. Однозначно, що В. Ляскоронський дійсно був делегований на з'їзд¹⁴ і обраний секретарем Ради з'їзду 14 серпня 1902 р.¹⁵ З цього можна виснувати, що вчений безпосередньо був присутній і на з'їзді. Однак, жодної доповіді, як і жодної публікації до “Трудов” XII Археологічного з'їзду не подав. Чому? Питання залишається відкритим. З того, що В. Ляскоронський взяв активну участь у XIII Археологічному з'їзді в Катеринославі,

⁶ Юренко С.П. Археологічні з'їзди в Україні. К., 2004, с. 23.

⁷ Каковкіна О.М. Археологічні з'їзди другої половини XIX – початку XX ст. в Україні: Автореф. дис. ... к. іст. н. Дніпропетровськ, 1998, с. 16.

⁸ Острянюк А.М. Вказ. праця, с. 107.

⁹ Ситник О.М. Вказ. праця, с. 91.

¹⁰ ІР НБУВ, ф. 90, № 1, арк. 1зв.–2. Див. також: арк. 3зв. – тут вчений помилював дату Харківський з'їзд 1903 р.; ІР НБУВ, ф. 90, № 2, 4зв.

¹¹ Юренко С.П. Вказ. праця, с. 23.

¹² Мельник-Антонович К. Вказ. праця, с. 371.

¹³ Там само, с. 371.

¹⁴ Члены съезда // Труды Двенадцатого Археологического съезда в Харькове 1902 / Под ред. гр. Уваровой. М., 1905, т. III, с. 255.

¹⁵ Протоколы заседания Совета съезда 14 августа 1902 года // Труды Двенадцатого Археологического съезда в Харькове 1902 / Под ред. гр. Уваровой. М., 1905, т. III, с. 244.

де виголосив три доповіді¹⁶, за якими підготував чотири публікації до “Трудов” з’їзду¹⁷, а тематика статей відповідала завданню до Харківського з’їзду, можна припустити, що вчений просто не встиг закінчити намічених досліджень до початку роботи XII Археологічного з’їзду. Загалом же В. Ляскоронський підтримував тісні стосунки з Московським археологічним товариством, членом якого він був¹⁸. Також В. Дубровський згадував, що В. Ляскоронський був знаний не лише як учень В. Антоновича, а насамперед як відомий археолог¹⁹.

На думку С. Юренко, саме Харківський з’їзд визначив спрямованість подальших досліджень В. Ляскоронського²⁰. Однак з таким висновком погодитись не можна. Сам вчений з цього приводу згадував: “Перші проблеми інтересу до старовини виникли у мене дуже рано, – ще на початку 70-х років минулого (XIX – Д.Г.) століття, до вступу мого в Полтавську гімназію”²¹. Однак остаточно як дослідник В. Ляскоронський сформувався в київський період²², що і відображено у магістерській дисертації. Саме ця тема – історія України княжого періоду буде визначальною для дослідника на все життя.

¹⁶ *Ляскоронский В.Г.* О городищах и Длинных валах в области рр. Псла и Ворсклы // Труды Тринадцатого Археологического съезда в Екатеринославе 1905 / Под ред. гр. Уваровой. М., 1908, т. II, с. 202; *Ляскоронский В.Г.* О змиевых валах в пределах южной России и их связи с курганами-майданами // Труды Тринадцатого Археологического съезда в Екатеринославе 1905 / Под ред. гр. Уваровой. М., 1908, т. II, с. 232–233; *Ляскоронский В.Г.* О походе кн. Витовта и его битве с татарами на р. Ворскле в 1399 // Труды Тринадцатого Археологического съезда в Екатеринославе 1905 / Под ред. гр. Уваровой. М., 1908, т. II, с. 210–211.

¹⁷ *Ляскоронский В.Г.* Городища, курганы и длинные (змиевые) валы по течению рр. Псла и Ворсклы // Труды Тринадцатого Археологического съезда в Екатеринославе 1905 / Под ред. гр. Уваровой. М., 1907, т. I, с. 158–198; *Ляскоронский В.Г.* Змиевы валы в пределах южной России, их соотношение к курганам-майданам и приближительная эпоха их возникновения // Труды Тринадцатого Археологического съезда в Екатеринославе 1905 / Под ред. гр. Уваровой. М., 1907, т. I, с. 200–210; *Ляскоронский В.Г.* К вопросу о курганах – городищах – майданах // Труды Тринадцатого Археологического съезда в Екатеринославе 1905 / Под ред. гр. Уваровой. М., 1907, т. I, с. 419–434; *Ляскоронский В. Г.* Поход кн. Витовта на татар и его битва с последними на р. Ворскле 1399 г. // Труды Тринадцатого Археологического съезда в Екатеринославе 1905 / Под ред. гр. Уваровой. М., 1908, т. II, с. 513–531.

¹⁸ *Мельник-Антонович К.* Вказ. праця, с. 372; див. також: Ляскоронский, Василий Григорьевич // Императорское Московское Археологическое общество в первое пятидесятилетие его существования (1864–1914 гг.). Т. II / Под ред. гр. П.С. Уваровой и И.Н. Бороздина. М., 1915, ч. I. Биографический словарь членов Общества., с. 212–213; 2. Список трудов членов Общества, помещенных в изданиях Общества., с. 111.

¹⁹ *Дубровський В.* Вказ. праця, с. 48.

²⁰ *Юренко С.П.* Вказ. праця, с. 30.

²¹ ІР НБУВ, ф. 90, од. зб. № 73, арк. 1.

²² Див.: *Мельник-Антонович К.* Вказ. праця, с. 368–369, 375–376; *Острянюк А.М.* Вказ. праця, с. 106–107.

Проте саме на Харківському з'їзді В. Ляскоронський, очевидно, розширив своє особисте коло, до якого увійшов і секретар Харківського попереднього комітету з підготовки XII Археологічного з'їзду та професор місцевого університету Є. Редін²³. Лист останнього до В. Ляскоронського є етикетною відповіддю на, очевидно, лист і прислану брошуру “Опису України” Боплана²⁴. На жаль, відбиток якої саме статті надіслав Є. Редін В. Ляскоронському, визначити на разі не можливо²⁵, як і невідомо, чи підтримували надалі вчені між собою зв'язки.

Єгор Кузьмич належним чином оцінив подарунок, який він назвав “досить цікавим і цінним”²⁶. Дійсно, “Опис України” Гійома Левасера-де-Боплана по праву вважається одним з найцінніших нарративних джерел з історії України першої половини XVII ст., а її автор є “справжнім фундатором західноєвропейського українознавства”, з іменем якого назавжди пов'язане поширення імені України в Західній Європі²⁷. Відтак, як відмічав

²³ Не виключено, що вони познайомились раніше, однак, на сьогодні немає жодних джерельних даних, щоб це підтвердити. Принаймні “заочно” В. Ляскоронський мав знати Є. Редіна з часу XI Археологічного з'їзду в Києві, на який останній був делегований від Харківського університету [Одиннадцатый Археологический съезд в Киеве 1–20 августа 1899 года. М., 1897, с. 21], однак, з невідомих причин, не приїхав. Нагомість В. Ляскоронський, який був делегований Історичним товариством Нестора Літописця [Одиннадцатый Археологический съезд..., с. 30], взяв активну участь у роботі XI з'їзду. Вчений підготував дві доповіді: *Ляскоронский В.Г.* Городища, длинные валы и курганы по Суле // Труды XI Археологического съезда в Киеве / Под ред. гр. Уваровой и С.С. Служко. М., 1901, т. II, с. 104; *Ляскоронский В.Г.* Находки римских монет в басс. Среднего Приднепровья // Труды XI Археологического съезда в Киеве / Под ред. гр. Уваровой и С.С. Служко. М., 1901, т. II, с. 145–146, за якими в “Трудах” з'їзду опублікував дві статті: *Ляскоронский В.Г.* Городища, курганы и змиевые валы, находящиеся в бассейне р. Сулы // Труды XI Археологического съезда в Киеве / Под ред. гр. Уваровой и С.С. Служко. М., 1901, т. I, с. 404–457; *Ляскоронский В.Г.* Находки римских монет в области среднего Приднепровья // Труды XI Археологического съезда в Киеве / Под ред. гр. Уваровой и С.С. Служко. М., 1901, т. I, с. 458–464.

²⁴ *Ляскоронский В.Г.* Гильом Левассер-де-Боплан и его историко-географические труды относительно Южной России: 1) Описание Украины; 2) Карты Украины. К., 1901, 38 с.: карты.

²⁵ Бібліотека В. Ляскоронського не збереглась у цілісності. Немає також і її опису. Можливо, за посиланнями в працях вченого вдається встановити подаровану Є. Редінін статтю.

²⁶ “Цінність” книги додається і її ціною – 3 р., 60 коп. – на той час досить значної суми, що В. Ляскоронському закидали критики: *В. К. В.* [Рец. на:] В.Г. Ляскоронский. Гильом Левассер де-Боплан и его историко-географические труды относительно Южной России. Киев 1901 г. in folio стр. 81, Цена 3 р. 60 к. // КС. Т. 78. К., 1902 (№ 7–8), библиогр., с. 77. Таким чином Є. Редін отримав цінну і дорогу книжку.

²⁷ *Дашкевич Я.Р.* Українська бопланіана // Боплан Г. Л. де. Опис України, кількох провінцій Королівства Польського, що тягнуться від кордонів Московії до границь Трансильванії, разом з їхніми звичаями, способом життя і веденням воен / Пер. з фр. Я.І. Кравця, З.П. Борисюк; Передм. Я.Д. Ісаєвича, В.А. Смоля. К., 1990, с. 232. Також: *Онацький Є.* Боплян Гійом Лявассер // Онацький Є. Українська мала енциклопедія. Буенос Айрес, 1959, кн. 1, с. 105.

Я. Дашкевич, Боплан ніколи не належав до непопулярних постатей української і світової історіографії²⁸, проте за винятком радянської доби, коли за волею згори він просто замовчувався²⁹.

Помітними працями в бопланіані ще в дорадянській історіографії стали дослідження В. Ляскоронського, хоча ще до його праць Боплан був добре знаний у вітчизняній науці. Існував повний переклад тексту Ф. Устрялова³⁰, далекий від документальної точності, але який пожвавив інтерес до “Опису України” у місцевої громадськості³¹. Його активно використовував Д. Бантиш-Каменський, І. Срезневський, А. Скальковський, М. Маркевич та інші дослідники у своїх працях, а професор Ніжинського юридичного ліцею І. Лашнюков³² увів Боплана в курс своїх лекцій. 70-ті роки XIX ст., за висновками Я. Дашкевича, відкрили новий етап у бопланіані, що було пов’язано з іменами таких відомих істориків, як Д. Яворницький, В. Кордт, В. Антонович, К. Мельник та, власне, В. Ляскоронський³³.

Володимир Антонович по праву вважається основоположником наукової української історіографії. Природно, що таке важливе джерело, як “Опис України” Боплана не могло пройти повз увагу вченого. Однак він здійснив переклад лише кількох уривків твору³⁴, а перший науковий повний переклад зробила учениця та дружина Антоновича К. Мельник³⁵, проте за передмовою, примітками і 2 малюнками самого В. Антоновича. За висновками останнього, “Опис України” Боплана, “це один з найсерйозніших закордонних творів про Південну Русь. У ньому немає недокладностей і легковажностей. Автор спостережливий. Він з усіх боків вивчає середовище, а його розповідь відзначається дріб’язковістю і докладністю”,

²⁸ Бібліографія видань Боплана та історіографія на сьогодні складають кілька сотень позицій. Див.: *Дашкевич Я.* Бібліографічна Бопланіана // Боплан і Україна. Збірник наукових праць / Ред. кол.: М. Вавричин, О. Галько, Я. Дашкевич, А.Б. Перналь. Л., 1998, с. 297.

²⁹ *Дашкевич Я.* Гійом Ле Вассер де Боплан. Перспективи досліджень // Боплан і Україна. Збірник наукових праць / Ред. кол.: М. Вавричин, О. Галько, Я. Дашкевич, А.Б. Перналь. Л., 1998, с. 7.

³⁰ Описание Украйны. Сочинение Боплана / Пер. с франц. Ф. У[стрялова]. СПб., 1832.

³¹ *Дашкевич Я.* Боплан в українській та російській історіографії (до 1990 р.) // Боплан і Україна. Збірник наукових праць / Ред. кол.: М. Вавричин, О. Галько, Я. Дашкевич, А.Б. Перналь. Л., 1998, с. 48–50.

³² *Лашнюков И.В.* Лекции по русской истории // Университетские известия. К., 1871, № 5, с. 1–25, № 6, с. 1–25, № 7, с. 1–26.

³³ *Дашкевич Я.Р.* Українська бопланіана..., с. 212–222; *Дашкевич Я.* Боплан в українській та російській історіографії..., с. 54.

³⁴ Исторические песни малорусского народа с объяснениями В. Антоновича и М. Драгоманова. К., 1874, т. 1, с. 23–24, 55–61, 206–208.

³⁵ *Боплан.* Описание Украйны. 1630–1648 // Мемуары, относящиеся к истории Южной Руси. К., 1896, вып. 2, с. 294–388.

однак “для нас найцінніша частина його твору етнографічна, в якій автор докладно розповідає про звичаї та обичаї мешканців”³⁶. Д. Яворницький, як підмітив Я. Дашкевич, “Опис” Боплана знав напам’ять, широко використовував у своїх працях, які можна вважати за “розлогий коментар до “Опису”³⁷. Саме працю Боплана вчений поклав в основу своїх топографічних нарисів Запорозьких земель³⁸. Проте найточніше охарактеризував працю Боплана як джерело з історії України М. Грушевський, який відмітив, що “Опис України” не багато дає про самі події, однак подає “загальну обстановку українського життя саме з свого часу”³⁹.

Завдяки значному етнографічному матеріалу, активно використовував у своїх дослідженнях “Опис України” колега Є. Редіна по університету М. Сумцов, який, наприклад, подав значний уривок з твору Боплана у своїй праці з народних повір’їв⁴⁰.

Проте саме праці В. Ляскоронського⁴¹ стали важливим кроком вперед у бопланознавстві. Вчений розпочав розробку теми явно під впливом учителя – В. Антоновича та, на відміну від своїх попередників, намагався охопити всю творчість Боплана. Власне, однією з магістральних тем наукових студій В. Ляскоронського була історична картографія⁴². Тому, цілком природно, що ставши дійсним членом Історичного товариства Нестора Літописця ще 1891 р.⁴³, перші дослідження з бопланіани були опубліковані в “Читаннях” Історичного товариства Нестора Літописця⁴⁴

³⁶ Антонович В.Б. Источники для истории Юго-Западной России. Лекции 1880–1881 гг. [К.], 1881, с. 77.

³⁷ Дашкевич Я.Р. Українська бопланіана..., с. 216; Дашкевич Я. Боплан в українській та російській історіографії..., с. 56.

³⁸ Эварницкий Д.И. Число и порядок Запорожских сечей с топографическим очерком Запорожья. К., 1884; Эварницкий Д.И. Вольности запорожских казаков. Историко-топографический очерк. СПб., 1890.

³⁹ Грушевський М.С. Історія України-Руси: в 11 т., 12 кн. / Редкол.: П.С. Сохань (голова) та ін. К., 1995, т. 8, ч. 1, с. 321.

⁴⁰ Див.: Сумцов Н. Культурные переживания // КС, 1890, т. 28, с. 329–330.

⁴¹ Дашкевич Я.Р. Українська бопланіана..., с. 217; Дашкевич Я. Боплан в українській та російській історіографії..., с. 56.

⁴² Див.: Мельник-Антонович К. Вказ. праця, с. 379.

⁴³ Мельник-Антонович К. Вказ. праця, с. 370.

⁴⁴ Ляскоронский В.Г. Данные об атласе Боплана XVII в. // ЧИОНЛ, 1896, кн. 10, с. 37–39; Ляскоронский В.Г. О гравюре XVII в. Гильйоме Гондиусе и его картографических трудах относительно Южной России, произведенных по чертежам и планам Левассера де-Боплана // ЧИОНЛ, 1896, кн. 11, с. 5–7; Ляскоронский В.Г. Иностранные карты и атласы XVI и XVII вв., заключающие в себе данные для истории Южной Руси // ЧИОНЛ, 1896, кн. 11, с. 30–33; Ляскоронский В.Г. Иностранные карты и атласы XVI и XVII вв., относящиеся к Южной России // ЧИОНЛ, 1898, кн. 12, с. 97–137.

і стосувалися суто картографії. В. Ляскоронський, чи не першим з вітчизняних дослідників, систематично досліджував Боплана. Вчений проводив ретельні розшуки матеріалу, над чим працював, як у закордонних бібліотеках, наприклад, Кенігсберга і Парижа, бібліотеках Англії та Голландії⁴⁵, так і у вітчизняних.

“Зацікавлений яким-небудь науковим питанням або дійшовши до якої гіпотези, він ніколи не спиняється на половині дороги; він пильно і старанно досліджує те питання в кожному напрямку – і вглиб, і виширш, збираючи по крихотці найдрібніші факти, відомості з найрізніших джерел, літописні тексти, свідоцтва сучасників, актові документи, матеріали з допоміжних наук, навіть пізніші оповідання та легенди, аби вони стосувалися до даного питання. Уважно та сумлінно перевіряючи кожний факт, Василь Григорович доходив часом таким шляхом до нових сміливих, цілком оригінальних висновків, що викликали різкі напади з боку історичної критики”⁴⁶.

Свої дослідження дослідник підсумував у монографії “Гільом Левассер-де-Боплан і його історико-географічні праці стосовно Південної Росії”⁴⁷. Саме це видання вчений і презентував Є. Редіну. На етапі підготовчих робіт до XII Археологічного з’їзду подарунок був на разі. В планах Московського Археологічного товариства щодо Харківського з’їзду особлива увага відводилась дослідженню, в тому числі етнографічному, території Слобідської та Лівобережної України, тому “Опис” Боплана, був не просто виявом наукової чемності В. Ляскоронського до колеги, а й мав практичну наукову цінність для Редіна, і, головне, був на часі. Більш того, саме в той час Є. Редін особливо активно почав займатись місцевими – українськими (безпосередньо слобожанськими) пам’ятками.

На сьогодні цінність праці В. Ляскоронського полягає насамперед у тому, що, за висновком Я. Дашкевича, він подав найкращий російський переклад твору⁴⁸, однак у науковому апараті, з позиції сьогоднішньої науки, вчений допустився низки помилок. Проте це зовсім не зменшує ролі доробку В. Ляскоронського в історіографії бопланіани.

⁴⁵ ІР НБУВ, ф. 90, № 1 “Автобіографія Ляскоронського”, арк. 1зв., 3зв.; *Мельник-Антонович К.* Вказ. праця, с. 376, 379; *Ситник О.М.* Вказ. праця, с. 89–90.

⁴⁶ *Мельник-Антонович К.* Вказ. праця, с. 381.

⁴⁷ *Ляскоронский В. Г.* Гильом Левассер-де-Боплан и его историко-географические труды относительно Южной России...

⁴⁸ *Дашкевич Я.Р.* Українська бопланіана..., с. 219; *Дашкевич Я.* Боплан в українській та російській історіографії..., с. 58.

Лист Є. Редіна зберігається в особовому фонді В. Ляскоронського в Інституті рукописів Національної бібліотеки України імені В. Вернадського. Лист не датований. Найімовірніше, він був надісланий у 1902 р., на що вказує використання Є. Редіним бланку Харківського попереднього комітету з підготовки XII Археологічного з'їзду, в пізніший час вчений не використовував ці бланки для особистого листування, а також дата виходу праці В. Ляскоронського, надісланої Є. Редіну. Лист подається мовою оригіналу, за сучасним російським правописом.

1. *Є. Редін – В. Ляскоронському, Харків – Київ, 1902 р.*⁴⁹

Глубокоуважаемый
Василий Григорьевич!

Сердечно благодарю Вас за Ваше внимание и драгоценный Ваш подарок – Ваш весьма интересный и ценный труд о Боплане⁵⁰. Буду очень рад впредь делиться своими трудами, а пока прошу принять на добрую память мою небольшую последнюю статью⁵¹.

С истинным уважением

Ваш *Е. Редин*

ІР НБУВ, ф. 90, од. зб. 371, арк. 1, автограф.

---

⁴⁹ Лист написаний на бланку Харківського попереднього комітету з підготовки XII Археологічного з'їзду в Харкові. У верхньому лівому куті незаповнений штамп: “Предварительный комитет по устройству XII Археологического съезда в г. Харькове ... дня 190... г. Харьков”.

⁵⁰ *Ляскоронский В.Г.* Гильом Левассер-де-Боплан и его историко-географические труды относительно Южной России...

⁵¹ Яку саме – не відомо.